

SONDAJELE din 1956 de la Dridu au identificat o așezare din secolul X, care a fost atribuită unei populații vechi românești. Datorită importanței așezării pentru problema formării poporului român, s-a programat executarea unor săpături mai întinse în 1957, între 12 iunie și 8 august. Aceste săpături au dezvelit în întregime cam 2/3 din suprafața sondată anul trecut (pe locul lui Vasile Dră-

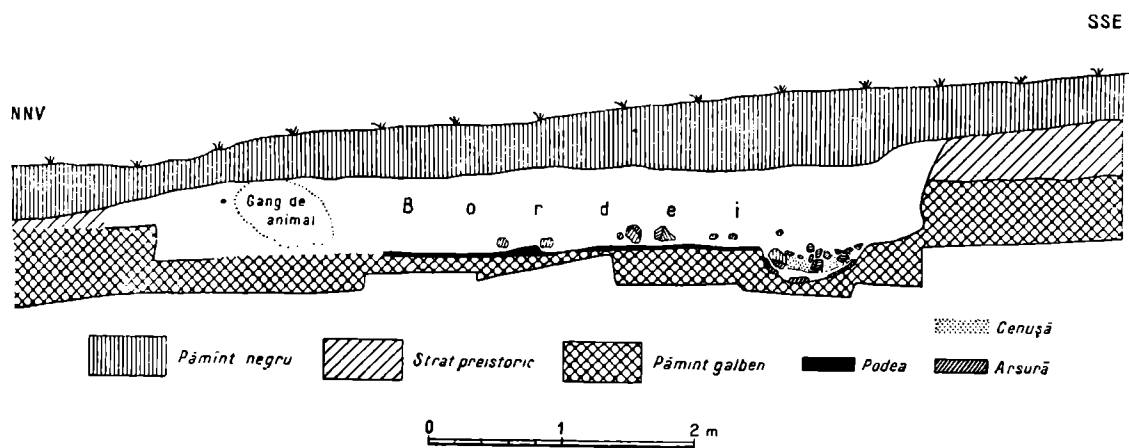

Fig. 1. — Secțiune prin centrul bordeiului f.

ghici). Cercetări de suprafață făcute în 1956—1957 au arătat că așezarea are o mare întindere pe terasa de sud a lacului Comana; dar pentru a se cunoaște cât mai bine resturile materiale ale acestei perioade din formarea poporului român, cât și din cauză că întreg terenul este cultivat, s-a preferat să se dezvelească în întregime o parte din așezare și numai în al doilea rând să se urmărească prin sondaje alte probleme care vor fi menționate mai departe.

Monumentele descoperite pînă acum în depunerea arheologică a veacului X — bordeie, cuptoare de copt și vetre în afara locuințelor — aparțin unei așezări de caracter rural, cu rare și mici aglomerări de locuințe.

Bordeiele. Ca rezultat al săpăturilor din 1956 și 1957, bordeiul rămîne singurul fel de locuință cunoscut pînă acum în această așezare. În 1957 s-au dezvelit trei noi bordeie, dintre care unul (f) a fost tăiat de bordeiul a, săpat în 1956¹. Datorită acestei observații de ordin stratigrafic făcute între bordeiul a/1956 și bordeiul f/1957 s-au putut deosebi două faze de locuire, două nivele de bordeie.

¹ Materiale, V, p. 547.

Întîmplarea a făcut ca cele trei bordeie *a*, *b*, și *c*, săpate în 1956 să aparțină fazei mai noi, iar celelalte trei săpate în 1957, *f*, *h* și *k* să aparțină fazei mai vechi de la Dridu. Cercetarea atentă a locuințelor și a conținutului lor ne îndreptățește să socotim bordeiele mai noi drept o revenire pe acest loc a unor reprezentanți ai aceluiași grup omenesc. Gropile bordeielor vechi și noi sînt săpate de la baza depunerii medievale, în stratele preistorice. În legătură cu situația stratigrafică a bordeielor mai vechi, secțiunile practicate arată că gropile acestora sînt căpăcuite de stratul negru. Totodată, nicăieri pînă acum nu avem nici un indiciu care să ne permită măcar ipoteza unei împărțiri în două nivele a depunerii de pămînt negru; în absolut toate secțiunile noastre depunerea de pămînt negru se prezintă uniform; ea nu cuprinde niciodată resturi *in situ* în grosimea ei, ci numai la baza ei.

Ca formă, groapa bordeiului *h* este aproximativ pătrată; cele ale bordeielor *f* și *k* sînt dreptunghiulare și mai mari ca dimensiuni. Bordeiul *f*/1957 merită să fie semnalat în mod special pentru dimensiunile sale deosebit de mari, avînd laturile de 8×5 m. La toate trei bordeiele, intrarea n-a putut fi observată cu aceeași precizie ca la bordeiele mai noi. Intrarea a fost cu siguranță tot pe latura de vest, unde în mod constant s-a observat pe marginea gropii un fel de deranjament, care corespunde locului pe unde se intra. După situația observată în teren, presupunem că bordeiele mai vechi nu aveau intrarea în treaptă cu gîrlici ca la cele noi, ci se cobora în ele cu ajutorul unei scărițe de lemn.

Deși la nici unul din cele șase bordeie descoperite nu s-au găsit urmele parilor care să ajute la înțelegerea modului în care au fost acoperite (fapt care ne face să socotim că și lemnăria a fost evacuată), totuși dimensiunile obișnuite ale bordeielor fac ca această problemă să nu fie greu de rezolvat. Din seria bordeielor vechi, cel notat cu *f*, care are latura lungă de 8 m, prezintă însă din acest punct de vedere o dificultate serioasă, din cauza dimensiunilor lui neobișnuit de mari. De altfel, în legătură cu acest bordei, nu avem nici un indiciu pentru a face măcar ipoteza că ar fi avut două încăperi, cu atît mai mult nu, cu cît situarea vetrelor în cuprinsul lui face imposibilă o astfel de împărțire a gropii bordeiului. Deoarece pînă acum nu avem nici un element care să ne dea o cît de mică indicație în legătură cu acoperișul, lăsăm această problemă deschisă pînă la cercetările viitoare.

O a doua deosebire care s-a observat între cele două serii de bordeie, este în legătură cu instalațiile de foc. Toate bordeiele noi au sobă construită din bolovani, în timp ce bordeiele vechi au vetre în groapă, cu pavaje din pietre sfărîmate. Sobe de piatră au fost descrise în raportul nostru anterior. Vetrele în groapă sînt situate fie în colțul de răsărit al bordeiului, fie mai spre centrul lui. Bordeiul cel mare *f* avea cinci asemenea vetre, dintre care trei mai mici, și două mai mari, acestea din urmă situate, una în colțul de răsărit și cealaltă în centrul bordeiului (fig. 1). Gropile vetrelor erau rectangulare cu laturile între 0,80 și 0,90 m și adînci de 0,25 m. Ele erau săpate în lutul galben de la baza fundului bordeiului. Unele au cîte 3—4 rînduri de arsuri și pavaje de piatră, care reprezintă diferitele refaceri ale vetrei. Împrejurul vetrelor se făcea gardină din bolovani mari. În groapa vetrelor și lîngă ele au fost găsite fragmente ceramice foarte numeroase, oase de animale, coji de ouă, cenușă și cărbuni.

La două din bordeiele vechi s-a observat pe fund, pe o suprafață destul de mare, lutuială bătută, uneori chiar arsă puțin în apropierea vetrelor de foc. Această lutuială nu are paie și este pusă pe fundul bordeiului în strat gros de 0,02—0,04 m. Faptul este sigur, deoarece în bordeiul *h* această lipitură s-a putut distinge clar de lutul natural în care era săpat bordeiul prin faptul că acoperea în parte o groapă hallstattiană.

Bordeiele vechi nu prezintă nici o urmă de distrugere prin incendiu ; ele par a fi părăsite cu oarecare răgaz, deoarece inventarul este evacuat. După ce groapa bordeiului *h* s-a umplut în bună parte, s-a instalat în ea un complex a cărui situare și rost constituie o problemă importantă legată de sfârșitul acestei așezări : pe latura de nord-vest a bordeiului s-a amenajat o groapă, în care au fost arse mai multe bucăți de vite mari și mici (bovine mari, viței, câteva resturi de oaie sau capră). Atît groapa cît și cea mai mare parte din oase au fost arse foarte puternic. Este greu de știut fără o analiză mai atentă a acestor resturi, dacă avem de-a face cu arderea unor bucăți mari de vite, lăsate cu carne pe ele, ori numai a unor «carcase» de pe care s-a consumat carnea. Aceste resturi par a sta în legătură cu un rit pastoral și cu un ospăț totodată, în nici un caz cu populația locală, ci cu unul din neamurile de năvălitori din vremea respectivă. Nu s-a găsit în preajmă nici un obiect care să ne orienteze în această privință. Este posibil însă ca acest complex să fie legat de un altul găsit la oarecare distanță de el. În groapa cuptorului *e* s-au descoperit două schelete ciopîrțite, nu îngropate, ci zvîrlite acolo. Cuptorul nu mai era folosit cînd au fost aruncate cadavrele în groapă, deoarece aceasta era în bună parte umplută. Unul din schelete aparține unei femei trecute de 40 de ani¹ și îi lipsește un braț și laba piciorului drept. Oasele lungi ale unuia din brațe zăceau la un loc, departe de omoplat, lîngă basin. Un cuțit de fier a fost înfipt prin tîmplă în spatele ochilor și deasupra cerului gurii și s-a rupt în izbitura aceasta. Al doilea schelet, care a fost zvîrlit peste picioarele primului, aparține unui individ mai mare ca statură. Din acesta s-au găsit : coloana vertebrală cu o parte din coaste, un picior împreună cu osul iliac, și osul *sacrum* ; la distanța de 50 cm de ele zăceau un omoplat cu humerusul. În preajma acestor resturi de masacru, s-a găsit un amnar de fier fragmentar, de tipul celor folosite în secolele XI—XII.

Al doilea grup de monumente care aparțin tot fazei mai vechi de locuire de la Dridu sînt două vetre în groapă situate în afara locuințelor : una se găsește în apropierea bordeiului *f*, iar cealaltă departe de bordeie, în regiunea cuptorului *i*. Amîndouă sînt căptușite cu pietre mărunte printre și lîngă care, în afară de cenușă și cărbuni, au fost cioburi (din cele găsite în una din vetre s-au întregit chiar două vase), câteva oase de animale și o sulă de os. Important este că una din aceste vetre se găsea sub groapa cuptorului *i*, fapt care ne dă o indicație precisă de ordin stratigrafic, datorită căreia putem situa măcar unele cuptoare în faza mai nouă.

Cuptoarele sînt situate pe malul terasei, în fața bordeielor și la oarecare distanță de ele. S-au descoperit cinci cuptoare, constituite dintr-o vatră cu cupolă cuptorită și o groapă mare rectangulară. La trei dintre cuptoare gura este orientată spre nord-vest, așa cum este și intrarea bordeielor, iar la celelalte două, spre sud-vest. Groapa cuptorului este săpată prin stratul preistoric (peste care s-a suprapus așezarea din secolul X) și atinge lutul galben, care era căutat pentru vatră. Din această groapă se cuptorea încăperea cuptorului propriu-zis, adică vatra și cerul.

În gropile cuptoarelor și chiar pe vetre s-au găsit numeroase bucăți de chirpic cu paie și pleavă, unele fiind bucăți de gardină, dar al căror rol în construcția cuptorului nu s-a putut determina în întregime, nefiind găsit nimic *in situ*. Unele bucăți de chirpic din groapa cuptorului *g* conțineau numeroase boabe de grîu carbonizate. Lipitura vetrei se făcea uneori pe podea de cioburi sau de pietre mărunte. Astfel a fost construită vatra cuptorului *e*, podită în întregime cu cioburi și cele două

¹ Informație de la Olga Necrasov, în studiul căreia se găsesc în momentul de față resturile antro-

pologice de la Dridu.

vetre ale cuptorului *d*, podite numai în regiunea centrală, una cu cioburi, iar cealaltă cu pietre mărunte.

Ținînd seama de faptul că singura indicație stratigrafică pe care o avem este situația cuptorului *i*, construit peste o vatră în groapă de tipul celor caracteristice bordeiilor mai vechi, ar trebui să atribuim cuptoarele fazei mai noi. Deoarece însă cuptoarele sînt în număr de cinci, dintre care unul cu două vetre și ar putea fi astfel raportate la cele șase bordeie, sîntem înclinați să nu judecăm situația stratigrafică a tuturor cuptoarelor prin aceea a cuptorului *i*, ci să le atribuim ambelor faze de locuire din așezarea de la Dridu. Aceasta cu atît mai mult cu cît chiar în acest grup de cinci cuptoare sînt două caractere distinctive, orientarea și prezența unei podele de cioburi sau de pietre mărunte sub lipitura de lut. Cercetarea — sumară deocamdată — a ceramicii ar da aceleași indicii pentru atribuirea cuptoarelor *d* și *e*, cu vetrele podite, fazei mai vechi, iar celelalte *j*, *g* și *i* fazei mai noi. Bineînțeles, situația expusă mai sus rămîne încă o ipoteză de lucru, care va trebui verificată prin cercetările viitoare.

Ceramica. În cele trei bordeie mai vechi, descoperite anul acesta, ceramica (fig. 2 și 3), atît cea lucrată din pastă cu nisip și pietricele, cît și cea cenușie, a fost mai multă și mai variată decît în cele trei bordeie mai noi descoperite în 1956. Pînă la studierea atentă a întregului inventar ceramic, vom menționa deocamdată numai lucrurile noi și unele observații de ordin general.

Toată ceramica găsită la Dridu este lucrată la roata de mînă.

În groapa unuia din bordeie și în groapa cuptorului cu două vetre au apărut fragmente de vase din pastă fină, albă-vînată, sau roșiatică (caolin), în care se văd bobîțe de ocru roșu; un fragment de margine este vopsit cu roșu. Atît ca formă cît și ca decor, aceste fragmente nu prezintă nimic deosebit de restul ceramicii. În afară de acestea mai sînt cîteva fragmente lucrate din pasta obișnuită a ceramicii de la Dridu, decît că sînt date cu o spoială albă-gălbuie, față care arată clar că este dată cu scopul de a imita vasele din caolin. Este foarte probabil că fragmentele din caolin aparțin unor vase de import, cu atît mai mult cu cît se căuta să se și imite această specie. Din aceeași categorie de vase importate face parte și un fragment din gîtul unui ulcior din pastă fină cărămizie cu lustru puternic roșu-cărămiziu. Fragmentul prezintă și două găuri de la reparat, ceea ce arată că ulciorul era un obiect prețios și rar.

În vatra nr. 5 a bordeiului mare *f* s-au găsit fundul și bucăți din marginea unei oale lucrate la roata înceată, dintr-o pastă mai poroasă și mai prost arsă decît cea a ceramicii obișnuite de la Dridu. Vasul fusese decorat cu împunsături cu pieptenele, cu linii în val și cu linii orizontale; fundul are o stampilă în formă de cruce gammată. Alt fragment este din marginea unui vas lucrat cu mîna. În pastă sînt amestecate bucățele de calcar. Este lucrat foarte grosolan, plămădit din bucăți. Stîngăcia cu care este lucrat mai ales ultimul fragment descris, ca și arderea tuturor acestor resturi de vase arată caractere asemănătoare ceramicii de tip Romen-Borșevo. Deoarece nu avem decît aceste cîteva fragmente, nu putem da încă o explicație în legătură cu prezența lor și nici nu putem trage o concluzie.

Restul ceramicii este de proveniență locală: sînt oale fără toartă, lucrate la roată; ele înfățișează nenumărate variante ale vaselor cu profilul în S și cu marginea îngroșată. Un singur fragment de toartă găsit în groapa unuia dintre cuptoare este o indicație de existență, în număr foarte restrîns, a oalei cu toartă. În afară de acesta mai sînt fragmente din două vase care au găuri pentru agățat. Amîndouă fragmentele sînt îngroșate pe gît, în afara vasului, și sînt străpunse de cîte două găuri, la unul verticale și în interior (fig. 3/13), la celălalt ușor oblic și

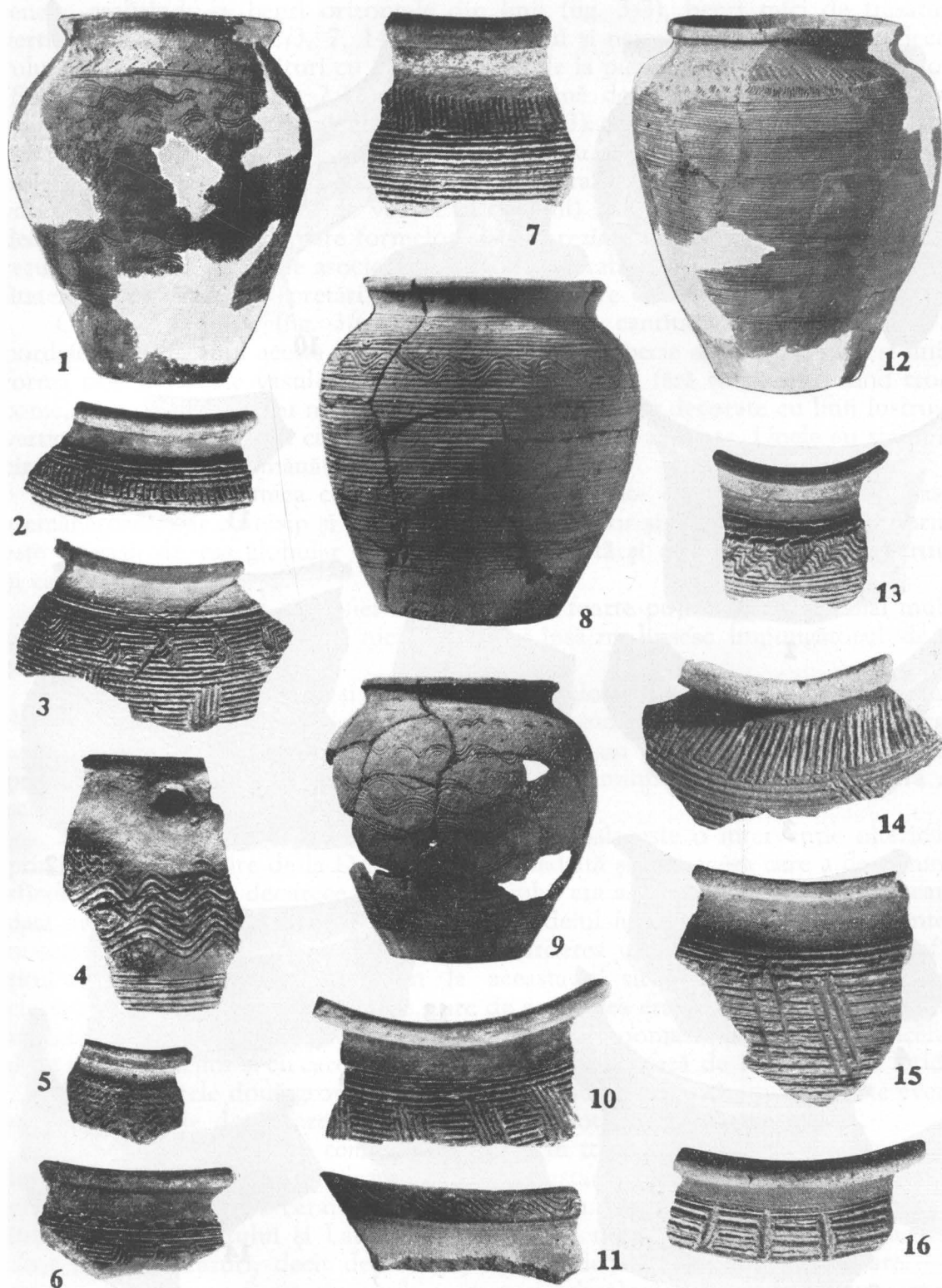

Fig. 2. — Vase și fragmente ceramice din perioada feudală timpurie de la Dridu.

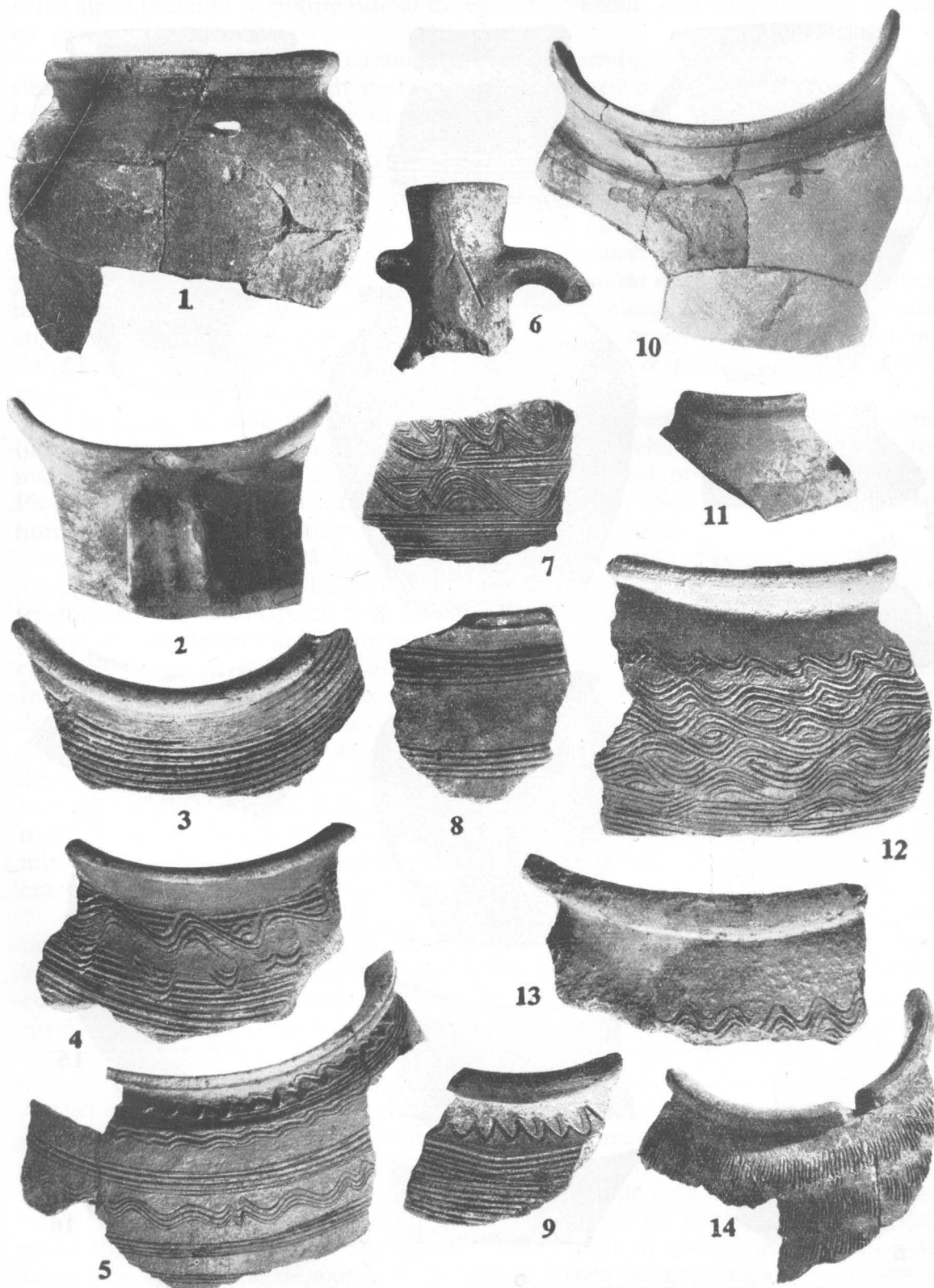

Fig. 3. — Ceramică feudală timpurie de la Dridu.

dinafara înăuntrul gîtului vasului (fig. 2/4). Decorul este făcut în întregime cu pieptenele, realizîndu-se benzi orizontale din linii (fig. 3/3), benzi mici de trăsături verticale și oblice (fig. 2/3, 7, 14, 15, 16), valul și nenumărate variante ale decorului făcut prin împunsături cu vîrfurile dinților de la pieptene, obținîndu-se căpriori (fig. 2/1), linii oblice (fig. 2/12), bandă uniformă de împunsături (fig. 2/5), sau șiruri de gropșoare în jurul gîtului (fig. 2/5, 13). Bineînțeles există nenumărate asocieri între aceste motive, frecvența unora sau a altora nefiind nici o simplă întîmplare și nici fără importanță. Atît forma vaselor cît și decorul din linii și val, care nu au (din punct de vedere al originii) nici o legătură cu lumea slavă, decît tîrziu cînd sînt adaptate formelor slave, prezintă anume caractere distinctive rezultate tocmai din aceste asocieri de motive decorative, ceea ce ne oferă și posibilitatea unei anume interpretări din punct de vedere etnic și cultural.

Ceramica cenușie (fig. 3/6, 10, 11) se găsește cantitativ mult mai multă în bordeiele săpate anul acesta și împreună cu cealaltă specie decorată cu val și linii; forma obișnuită este vasul mare globular cu torți sau fără torți, spre fund tronconic, cu gîtul scurt și cu marginea îngroșată; vasele sînt decorate cu linii lustruite vertical sau în rețea și cu caneluri în benzi înguste sau mai late. Unele au ștampila circulară pe fund, asemănătoare celorlalte oale.

În afară de ceramica cenușie, mai sînt fragmente de vase lucrate din pastă asemănătoare, dar cu nisip și arse cărămiziu în interior și negru la suprafață. Forma este aceeași, de vas globular cu marginea îngroșată și decorată cu linii lustruite și caneluri (fig. 3/1).

Instrumente de os și de fier sînt în general foarte puține și de cele mai multe ori fragmentare. Aproape din nici un bordei însă nu lipsesc împungătorul de os și fusaioala.

În gropile de bordei, ca și în gropile cuptoarelor, s-au găsit obiecte fragmentare de fier și chiar bucăți de zgură, fapt care este un indiciu sigur pentru o metalurgie locală. Dintre obiectele de fier importante sînt: un « topor-săpăligă », o seceră, precum și fragmentul de amnar și cel de cuțit, amintite mai sus în legătură cu scheletele ciopîrțite de la cuptorul e.

Datorită faptului că groapa cu oase de animale este o intervenție ulterioară primei faze de locuire de la Dridu, dar nu imediată și nici aceea care a determinat sfîrșitul acestei faze, deoarece groapa bordeiului era astupată, putem face deocamdată numai ipoteza că situația întîlnită în bordeiul h este unul din documentele materiale ale evenimentelor care au cauzat arderea ultimelor locuințe, adică sfîrșitul acestei așezări. Dacă adăugăm la aceasta și situația celor două schelete ciopîrțite din groapa cuptorului e, care de asemenea era în bună parte umplută, atunci am avea un al doilea document al prezenței unor nomazi străini, cu alte obiceiuri decît ale localnicilor și cu care se încheie cea de-a doua fază de locuire de la Dridu.

Faptul că cele două gropi se umpluseră nu ne îngăduie să situăm aceste evenimente între cele două faze de locuire, ci dimpotrivă la sfîrșitul lor.

Locuirea din perioada comunei primitive. În toată regiunea săpată de pe locul lui Vasile Drăghici s-a identificat o depunere castanie care aparține epocii comunei primitive. Fragmentele ceramice care se găsesc în această depunere aparțin epocii bronzului, Hallstattului și Latênului. Stratigrafic nu s-a putut deosebi și aceasta doar în unele cazuri, decît depunerea Latène, deoarece numai aceasta are — în regiunea unde s-au făcut săpăturile — resturi arheologice *in situ*, și anume gropi de gunoi. Locuirea propriu-zisă a acestor trei perioade trebuie să fi fost mai sus pe coasta dealului, de unde s-au scurs rare fragmente ceramice, oase și bucățele de chirpici, terenul fiind în pantă.

Epoca bronzului este reprezentată prin fragmente ceramice caracteristice culturii Glina III, decorate cu găuri-butoni și briuri alveolate. Fragmentele ceramice hallstattiene aparțin unui grup timpuriu, decorate cu caneluri și motive incizate și umplute cu alb.

Din perioada Latène sînt cele mai numeroase fragmente ceramice. Ele aparțin unui grup dacic timpuriu identificat la Sărata-Monteoru și la Poiana. Ceramica este lucrată în principal cu mîna, fragmentele din pastă cenușie lucrate la roată fiind extrem de rare. În 1956 s-a găsit la suprafață un fier de plug din vremea dacică.

Morminte. Terasa a fost folosită drept cimitir într-o vreme preistorică. În 1956—1957 s-au descoperit cinci morminte cu schelete chircite care zac pe și în pămîntul galben. Gropile nu se văd și sînt cu siguranță anterioare depunerii în care zac resturile ceramice din epoca bronzului, din vremea hallstattiană și din Latène. Lipsa totală și constantă de inventar, ca și situația stratigrafică a acestor morminte le situează cu foarte mare probabilitate, dar fără vreo precizie oarecare, în neolitic.

★

În ultima perioadă a săpăturilor de la Dridu s-au făcut două sondaje, unul pentru a se verifica întinderea așezării, altul pentru controlarea existenței unui eventual punct întărit.

Primul sondaj s-a făcut tot pe terasa lacului Comana, la aproximativ 200 m sud-vest de săpătura mare, pe locul lui Lache al lui Vasile Țăruș. Terenul a fost cercetat prin trei șanțuri lungi de 50 m. Săpătura s-a notat cu B. S-au descoperit două vetre și două bordeie. Vetrele au fost dezvelite în întregime, bordeiele însă au fost numai secționate. În marginea terasei s-au dezvelit resturile unei instalații de copt, care constau din bucăți de chirpici răvășite, bucăți de gardină, fragmente ceramice în jurul și în parte peste o placă de piatră spartă pe loc. Pete de arsură *in situ* sînt dovada folosirii pe loc a acestei « vetre-cuptor ». Din resturile păstrate nu se poate reconstitui situația originală. Fragmentele de gardină sînt unele pline, cu talpă, iar altele sînt ca o coajă care a fost mulată pe ceva rotund. Întreg complexul este înșirat pe direcția SV—NE: în partea de sud-vest au fost îngrămadite bucăți de chirpici, cele mai multe avînd fățuială; în partea de nord-est sînt înșirate fragmente ceramice, peste care se grămădesc și se înșiră bucăți de gardină și bucăți de chirpici cu paie. În partea de sud-vest mai multe din bucățile de gardină sînt *in situ* deoarece pămîntul a fost ars sub ele. N-au fost de loc vase. Întreg complexul zace pe castaniu, sub depunerea de pămînt negru a secolului X.

A doua vatră descoperită în săpătura B este circulară și cu diametrul de 0,70 m; în mijlocul ei era făcută o groapă circulară, cu diametrul de 0,21 m și adîncă de 0,15—0,20 m. Vatra a fost făcută din lut fără paie, lipitura fiind groasă de 2—5 cm și îmbrăcînd și pereții gropii circulare din centru pînă spre fundul ei.

Amîndouă vetrele sînt în afara locuințelor.

Bordeiele sînt situate la oarecare distanță de marginea terasei, la fel ca cele șase bordeie întîlnite în săpătura principală, și au fost notate cu l și n; au fost secționate pe latura scurtă a gropii lor.

Bordeiul 1 are groapa obișnuit de adîncă (0,60 m) cu fundul plat. Umplutura gropii conține cenușă multă, fragmente ceramice și oase. Nu sînt urme de arsură. Șanțul de sondaj a căzut exact peste vatra în groapă a bordeiului, secționînd-o aproximativ pe jumătate. Groapa vetrei a fost arsă pe fund; în groapă și în jurul ei s-au găsit pietre mărunte răvășite.

Al doilea bordei, notat cu n, a fost secționat tot pe latura scurtă. Față de celelalte gropi de bordeie, acesta este cel mai adânc, atingînd 80 cm adîncime în groapa propriu-zisă, și 1,40 m în dreptul gropilor-vetre. Bordeiul are două vetre în groapă la distanță de 40 cm una de alta, întocmai ca la bordeiul k din săpătura mare.

După prezența vetrelor în groapă, amîndouă bordeiele aparțin fazei mai vechi de locuire de la Dridu.

Sondajul de pe locul lui Costică Prepeliță. Al doilea sondaj a fost făcut pe un bot de deal situat la nord-est de așezare, cu scopul de a se vedea dacă există sau nu un punct întărit. Din acest punct de vedere rezultatul este negativ deoarece nu s-a constatat nici un fel de fortificație.

În regiunea sondată sînt două depuneri: prima depunere este un strat de pămînt castaniu în care se găsesc rare cioburi hallstattiene, oase și bucățele de chirpic rulate. Nimic *in situ*, totul este scurs. Depunerea castanie aparține epocii preistorice. Peste aceasta se afla un strat de pămînt negru cenușos, în care de asemenea se găsesc foarte rare fragmente ceramice hallstattiene scoase din depunerea castanie prin gropi de animale și prin lucrări agricole. Depunerea aceasta aparține aceleiași vremi ca și stratul negru, din secolul X, din așezarea de pe terasa lacului Comana. Nu s-a găsit însă nici un ciob din secolul X.

Din regiunea sondată s-au cules de la suprafață cîteva cioburi Latène, lucrate la roată, din pastă cenușie.

În regiunea de nord a sondajului s-au descoperit două morminte cu schelet și s-a atins groapa unui al treilea. Gropile sînt săpate prin stratul de pămînt negru și castaniu intrînd și cîteva centimetri în galben. Amîndouă scheletele aparțin unor copii, unul cam de 13—15 ani, celălalt de 4—6 ani, și sînt orientate capul la vest, picioarele la est, privirea spre est. Sînt întinși pe spate și cu mîinile pe piept. N-au avut urmă de sicriu, ci doar sub oase un strat ușor de putregai cafeniu, care provine probabil de la o stofă sau împletitură. N-au avut inventar. Mormintele sînt ulterioare secolului X deoarece gropile taie stratul de pămînt negru. Aspectul oaselor ca și faptul că pămîntul nu este tasat deasupra gropilor ar fi un indiciu că mormintele aparțin unei vremi mai apropiate de epoca noastră. Pe de altă parte, lipsa sicriilor este un motiv pentru care nu le putem considera prea tîrzii. Deși este foarte probabil ca ele să depășească ca vreme interesul cercetărilor noastre, totuși va trebui revenit pînă la asigurarea unei datări mai precise.

În urma săpăturilor din 1956—1957 putem considera ca adunate și chiar fixate unele date legate de procesul formării poporului român, în sensul documentării arheologice a prezenței unui grup sedentar în cîmpia Dunării, asigurat deocamdată începînd numai din secolul X. Dar problema principală care se impune în cadrul acestor cercetări, este aceea de a se putea verifica în cadrul așezărilor de tip Dridu, Ileana-Podari sau Bucov, păstrarea unor elemente de cît mai vechi tradiție locală, în sensul unei continuități a unor elemente care să poată fi urmărite în evoluția lor, și în al doilea rînd, a diferențierii acestui grup de alte culturi contemporane. Și în această direcție rezultatele săpăturilor de la Dridu au adus unele date, care vor trebui urmărite.

РАСКОПКИ В ДРИДУ

КРАТКОЕ СОДЕРЖАНИЕ

Раскопками 1956 г. в Дриду (Урзиченского района Бухарестской области) было открыто большое поселение X в.; оно было отнесено к древнерумынскому населению. Учитывая значение вопроса исследования формирования румынского народа, было решено произвести обширные раскопки. Поселение находится на южном берегу озера Комана. Наиболее значительным результатом работ 1957 г. является установление двух фаз землянок. О более ранней говорится в настоящем сообщении, а о более поздней было сообщено еще в прошлом году в связи с произведенными тогда в Дриду разведками.

Более ранние землянки отличаются от более поздних в первую очередь тем, что они значительно больших размеров и значительно глубже; пол у них глинобитный, а очаги углублены в пол и обложены мелкой галькой. Число очагов меняется в зависимости от величины землянки; в самой обширной из обнаруженных до сих пор землянок размером 8×5 м было найдено 5 таких очагов.

В одной из землянок более древней фазы, были открыты обожженные остатки крупного рогатого скота (волов и телят); они лежали в яме, также обожженной, которая была вырыта уже после того как яма землянки была засыпана. Эта находка истолковывается в том смысле, что там обнаружены остатки пира и одновременного с ним жертвоприношения какого-то кочующего пастушеского племени, чуждого туземным жителям поселения, на которое пришельцы произвели неожиданное нападение.

Перед землянками, на некотором расстоянии от них, ближе к краю террасы, на которой расположено поселение, было вскрыто пять больших печей, состоящих из собственно печи, то есть очага с навесом (эта часть не была выстроена, а вырыта в земле) и ямы перед ней.

В яме одной из печей найдены скелеты двух изрубленных людей, причем одному из них был вонзен нож в правый висок; они были брошены в яму тогда, когда значительная часть ее уже была засыпана землей и черепками.

Как события, связанные с упомянутыми двумя изрубленными лицами, так и остатки пира-жертвоприношения относятся, по-видимому, к нашествию печенегов и к концу поселения в Дриду.

Доисторическое обитание. Под средневековым наслоением X в. находятся следы доисторического обитания, которое начинается с бронзы (культура Глина III), продолжается Гальштатом, затем дакийским Латеном, наиболее богато представленным, но не культурным слоем, а многочисленными ямами. Поселения этих трех периодов находились, вероятно, несколько выше, на горе, на краю террасы, на которой теперь производятся исследования поселения X в., так как редкие находки — керамика, кости и куски самана — были обнаружены ниже и, по-видимому, скатились сверху. За исключением латенских ям, нет ничего *in situ*.

Доисторические погребения. Было найдено четыре скорченных костяка, без инвентаря, относящихся либо к неолитической, либо к бронзовей эпохе.

ОБЪЯСНЕНИЕ РИСУНКОВ

Рис. 1. — Разрез через центр землянки f.

Рис. 2. — Сосуды и фрагменты керамики раннефеодального периода, найденные в Дриду.

Рис. 3. — Раннефеодальная керамика из Дриду.

LES FOUILLES DE DRIDU

RÉSUMÉ

Les fouilles pratiquées en 1956 à Dridu (district d'Urziceni, région de Bucarest) avaient permis de découvrir une station du Xe siècle, attribuée à une population roumaine très ancienne. Etant donné l'importance du problème soulevé par ces fouilles pour l'étude de la formation du peuple roumain, des fouilles de grande envergure ont été décidées pour 1957, dans cette station, qui se trouve sur le bord méridional du lac de Comana. Leur résultat le plus important fut la

découverte de deux phases de fonds de cabanes, l'une, plus ancienne, qui fait le sujet du présent travail, et l'autre, plus récente, qui a fait l'objet du compte rendu de 1956.

Les fonds de cabanes plus anciennes diffèrent des autres par le fait qu'ils sont généralement plus grands et plus profonds. Leur pavement est en argile *clanée* et leurs âtres se trouvent à l'intérieur, en contre-bas du « plancher » et pavés de galets de rivière. Le nombre de ces âtres varie selon la grandeur de la hutte. Dans la plus grande, qui ait été découverte jusqu'à ce jour et dont les côtés mesurent 8 m sur 5 m, on en a trouvé cinq.

Dans l'un des fonds de cabanes appartenant à la phase la plus ancienne, on a trouvé les restes incinérés de quelques animaux (bœufs et veaux); ceux-ci gisaient dans une fosse, également calcinée, creusée après le comblement presque complet du fond de cabane. Cette découverte représenterait les reliefs d'un banquet et d'un sacrifice simultanés, se rattachant à une population de pâtres nomades, étrangère à la station, où elle fit irruption par la violence.

Devant les fonds de cabanes, à quelque distance d'eux, mais un peu plus près du bord de la terrasse où se trouve la station, on a découvert cinq fours à cuire, formés du four proprement dit, c'est-à-dire de l'âtre et de sa voûte (creusée à même la terre, et non pas construite) et de la fosse qui se trouve par devant.

Dans la fosse de l'un des fours, on a retrouvé les squelettes de deux individus qui avaient été dépecés — l'un d'eux avait encore un couteau enfoncé dans la région de la tempe droite — et jetés dans la fosse du four, déjà presque pleine de terre et de fragments céramiques.

Les événements auxquels se rattache la présence des individus dépecés, ainsi que les vestiges du banquet-sacrifice, sont très probablement en rapport avec une invasion de nomades et avec la fin de la station de Dridu.

L'habitation préhistorique. Sous les dépôts médiévaux du Xe siècle se trouvent les vestiges d'une habitation préhistorique, qui commence avec l'âge du bronze (civilisation de Glina III), continue à l'époque hallstattienne, puis pendant la période dace de Latène, la plus abondamment représentée, non par une couche de civilisation, mais par de nombreuses fosses. L'emplacement de l'habitation de ces trois périodes a probablement dû se trouver un peu plus haut, sur les flancs de la colline, dans la région latérale de la terrasse étudiée pour la station du Xe siècle, où l'on n'a trouvé que de très rares tessons céramiques, des ossements et des fragments éboulés de bousillage. A l'exception des fosses Latène, rien ne s'y trouve *in situ*.

Tombes préhistoriques. Quatre squelettes accroupis, dépourvus d'inventaire, et appartenant soit au néolithique, soit à l'âge du bronze, ont été mis à jour pendant les fouilles de 1957.

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1. — Section à travers le centre de la cabane *f*.

Fig. 2. — Dridu. Vases et fragments céramiques de haute époque féodale.

Fig. 3. — Dridu. Céramique de haute époque féodale.
